UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

8 päivänä marraskuuta 2012 *

Muutoksenhaku — Vahingonkorvauskanne — Unionin tarjouskilpailumenettelyssä tehdyn tarjouksen hylkääminen — Vanhentumisaika — Alkamisajankohta — Pitkien etäisyyksien vuoksi myönnettävän määräajan pidentämisen soveltaminen

Asiassa C-469/11 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on tehty 5.9.2011,

Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE, kotipaikka Ateena (Kreikka), edustajanaan dikigoros N. Korogiannakis,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehinään E. Manhaeve ja M. Wilderspin,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit R. Silva de Lapuerta, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, K. Lenaerts, G. Arestis, J. Malenovský ja T. von Danwitz (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.7.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE (jäljempänä Evropaïki Dynamiki) vaatii valituksellaan unionin tuomioistuinta kumoamaan asiassa T-409/09, Evropaïki Dynamiki vastaan komissio, 22.6.2011 annetun unionin yleisen tuomioistuimen määräyksen

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

(Kok., s. II-3765; jäljempänä valituksenalainen määräys), jolla kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen, jossa vaadittiin sen vahingon korvaamista, joka valittajalle väitetysti aiheutui tarjouskilpailumenettelyssä tekemänsä tarjouksen hylkäämisen vuoksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Euroopan unionin tuomioistuimen perussääntö

2 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan ensimmäisessä kohdassa, jota perussäännön 53 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan sovelletaan käsittelyyn unionin yleisessä tuomioistuimessa, määrätään, sellaisena kuin sitä sovellettiin kanteen nostamishetkellä, seuraavaa:

”Vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista unionin vastuuta koskevissa asioissa on viisi vuotta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu. Vanhentumisaika keskeytyy, jos asia pannaan vireille unionin tuomioistuimessa tai jos vahinkoa kärsinyt sitä ennen esittää asiassa vaatimuksen asianomaiselle unionin toimielimelle. Viimeksi mainitussa tapauksessa asia on pantava vireille [SEUT] 263 artiklan mukaisesti kahden kuukauden kuluessa; tarvittaessa sovelletaan [SEUT] 265 artiklan toisen kohdan määräyksiä.”

Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestys

3 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Prosessuaalisia määräaikoja pidennetään pitkien etäisyyksien vuoksi kymmenellä päivällä.”

Asian tausta

4 Evropaïki Dynamiki osallistui toukokuussa 2004 Euroopan komission tarjouspyyntömenettelyyn.

5 Evropaïki Dynamiki sai 15.9.2004 komissiolta samalle päivälle päivätyn kirjeen, jolla komissio ilmoitti, ettei sen tarjousta ollut valittu, ja esitti hylkäämisen perusteiksi seikkoja, jotka liittyivät ryhmän kokoonpanoon ja pysyvyyteen, menettelyihin, joilla tiedot oli tarkoitus hankkeen päättyessä siirtää, sekä siihen, ettei tarjous ollut hinta-laatusuhteeltaan paras. Kirjeessä kerrottiin myös, että Evropaïki Dynamikilla oli mahdollisuus pyytää kirjallisesti lisätietoja tarjouksensa hylkäyksen perusteista.

6 Evropaïki Dynamikin pyynnöstä komissio antoi sille 22.10.2004 päivätyllä kirjeellään eräitä tämän tarjouksen arviointiin liittyviä lisätietoja.

7 Evropaïki Dynamiki nosti Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, jolla se vaati sen 15.9.2004 tehdyn komission päätöksen kumoamista, joka sisältyi komission samalle päivälle päivättyyn kirjeeseen ja jolla komissio päätti hylätä Evropaïki Dynamikin tarjouksen sekä tehdä hankintasopimuksen tarjouspyyntömenettelyssä hyväksymänsä tarjoajan kanssa. Asiassa T-465/04, Evropaïki Dynamiki vastaan komissio, 10.9.2008 antamallaan tuomiolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi tämän päätöksen perustelujen puutteellisuuden vuoksi. Se katsoi, etteivät Evropaïki Dynamikin tarjouksen hylkäämisen perusteet ilmene selvästi tästä päätöksestä eivätkä etenkään sen jälkeen lähetetyistä kirjeistä.

Oikeudenkäyntimenettely unionin yleisessä tuomioistuimessa

8 Evropaïki Dynamiki nosti 25.9.2009 yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa faksitse kanteen, jolla se vaati korvausta vahingosta, jonka se väitti kärsineensä tarjouksensa lainvastaisen hylkäämisen seurauksena ja joka koostui siitä bruttovoittosta, jonka se olisi voinut saada sopimuksen perusteella, jos sopimus olisi tehty sen kanssa. Evropaïki Dynamiki vaatii lisäksi vahingonkorvausta mahdollisuuden menettämisestä, sillä se katsoo kärsineensä vahinkoa sekä sen takia, ettei se saanut mahdollisuutta täyttää ensimmäistä sopimusta, että sen takia, ettei se saanut mahdollisuutta muiden sopimusten saamiseen, eikä etenkään ensimmäisen sopimuksen saaneen tarjoajan kanssa tehdyn sopimuksen saamiseen.

9 Paketit, jotka sisälsivät kannekirjelmän allekirjoitetun alkuperäiskappaleen jäljennöksineen ja liitteineen, lähetettiin 3.10.2009 lähettipalvelua käyttämällä.

10 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamo ilmoitti 5.10.2009 Evropaïki Dynamikille, ettei alkuperäiskappaleen sisältävä paketti ollut vielä saapunut. Kirjaamoon toimitettiin samana päivänä jäljennös puuttuvista asiakirjoista ja kannekirjelmän uusi allekirjoitettu alkuperäiskappale.

11 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamo ilmoitti Evropaïki Dynamikille 16.11.2009, että 5.10.2009 toimitettu kannekirjelmän uusi alkuperäiskappale poikkesi faksitse 25.9.2009 saapuneesta jäljennöksestä. Näin ollen kyseisen tuomioistuimen työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdan mukaisesti kanteen nostamisen ajankohdaksi katsottiin 5.10.2009.

12 Tämän jälkeen Evropaïki Dynamiki esitti kahdessa kirjeessä syitä sille, miksi kannekirjelmän alkuperäiskappale ei ollut saapunut määräajassa, ja selitti olosuhteet, joissa lähettipalvelusta vastannut yritys hukkasi kyseisen paketin. Evropaïki Dynamiki vaati yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta toteamaan, että asiassa oli kyse ylivoimaisesta esteestä, ja siten kumoamaan päätöksensä siitä, että kanteen nostamisen ajankohdaksi katsottiin 5.10.2009.

13 Joulukuussa 2009 kyseinen lähettipalveluyritys ilmoitti Evropaïki Dynamikille, ettei puuttuvaa pakettia ollut löydetty.

14 Komissio esitti unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohdan nojalla oikeudenkäyntiväitteen, jolla se väitti vahingonkorvauskanneoikeuden vanhentuneen.

Valituksenalainen määräys

15 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisessa määräyksessä ensinnäkin, että vanhentumisaika oli alkanut kulua siitä, kun komission päätös hylätä valittajan tarjous oli annettu tiedoksi valittajalle, eli 15.9.2004. Kyseinen tuomioistuin totesi tästä, että sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevan vahingonkorvauskanteen perustana julkisten hankintojen alalla on tarjouksen hylkääminen eivätkä tämän hylkäämisen perustelut, ja syrjäytetylle tarjoajalle väitetysti aiheutuneet vahingot syntyvät sen seurauksena. Vaikka asiassa T-140/04, Ehcon vastaan komissio, 14.9.2005 annetun määräyksen (Kok., s. II-3287) 44, 45 ja 48 kohtaa toki voitaisiin tulkita päinvastaisella tavalla, kuten valittaja esittää, niillä ei voida saattaa kyseenalaiseksi tätä ratkaisua, koska näitä kohtia on luettava asiayhteydessään ja niiden loogisessa järjestyksessä.

16 Lisäksi siitä, että sopimussuhteen ulkopuoliseen unionin vastuuseen perustuvaan kanteeseen sovellettava vanhentumisaika alkaisi kulua vasta, kun väitetysti vahinkoa kärsinyt osapuoli on henkilökohtaisesti vakuuttunut siitä, että se on kärsinyt vahinkoa, seuraisi, että kyseisen

kanneoikeuden lakkaamisajankohta vaihtelisi sen yksilöllisen näkemyksen mukaan, joka kullakin osapuolella on vahingon tosiasiallisesta syntymisestä, mikä olisi ristiriidassa oikeusvarmuuden vaatimuksen kanssa.

17 Tästä on lisäksi huomautettava, että valittajan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon lähettämästä kirjeestä ilmenee, että valittajan arvion mukaan komission lainvastaisesta toiminnasta oli olemassa tieto tarjouksen hylkäämisestä kertovan 15.9.2004 päivätyn kirjeen lähettämisestä lähtien, koska siinä annettiin implisiittisesti ymmärtää vanhentumisajan alkaneen kulua mainittuna päivänä.

18 Viiden vuoden vanhentumisaika oli unionin yleisen tuomioistuimen mukaan siten päättynyt 15.9.2009.

19 Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, ettei vanhentumisaikaa ollut pidennetty sen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdassa määrätyllä määräajan pidentämistä pitkien etäisyyksien vuoksi koskevalla perusteella. Sen mukaan tätä määräajan pidennystä voidaan soveltaa vain prosessuaalisiin määräaikoihin eikä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa määrättyyn vanhentumisaikaan, jonka päättyessä ei voida enää nostaa sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevaa kannetta (ks. vastaavasti asia T-210/00, Biret et Cie v. neuvosto, tuomio 11.1.2002, Kok., s. II-47, 19 ja 45 kohta; asia T-28/03, Holcim (Deutschland) v. komissio, tuomio 21.4.2005, Kok., s. II-1357, 74 kohta; asia T-220/07, Transport Schiocchet - Excursions v. komissio, määräys 19.5.2008, Kok., s. II-74*, 15 ja 35 kohta sekä asia T-194/08, Cattin v. komissio, määräys 16.12.2009, Kok., s. II-242*, 61 ja 65 kohta).

20 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että nämä kaksi määräaikaa poikkeavat luonteeltaan toisistaan, mikä voidaan sen mukaan päätellä myös oikeuskäytännöstä. Prosessuaaliset määräajat, kuten kanteiden määräajat, ovat ehdottomia prosessinedellytyksiä, eivätkä ne ole osapuolten tai tuomioistuimen päätettävissä. Sitä vastoin tuomioistuin ei voi viran puolesta ottaa huomioon perustetta, joka liittyy sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevan kanteen vanhentumiseen. Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan mukaan vanhentumisajan laskemisessa ei myöskään tehdä eroa sen välille, johtuuko määräajan keskeytyminen kanteen nostamisesta vai siitä, että asiassa on esitetty sitä ennen vaatimus.

21 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun prosessuaaliseen määräaikaan myönnettävän pidennyksen soveltamisesta seuraisi, että vanhentumisajan pituus vaihtelisi sen mukaan, onko vahinkoa kärsinyt päättänyt saattaa asian suoraan unionin tuomioistuinten käsiteltäväksi vai päättänyt sitä ennen esittää vaatimuksen asianomaiselle toimielimelle. Tällaisesta erottelusta, josta ei määrätä perussäännön 46 artiklassa, seuraisi se, että vanhentumisajan päättyminen tehtäisiin riippuvaiseksi sellaisesta seikasta, joka ei ole objektiivinen, ja tämä johtaisi lisäksi siihen, että sovintoratkaisuihin pyrkimisen sijasta suosittaisiin pikemminkin riitojen ratkaisemista tuomioistuimissa.

22 Sillä perusteella, että oikeuskäytännössä on asiassa T-571/93, Lefebvre ym. vastaan komissio 14.9.1995 annetussa tuomiossa (Kok., s. II-2379, 26 kohta) todettu, että unionia kohtaan sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella esitettyjen vaatimusten vanhentumisajan yhteydessä on otettava huomioon määräajan pidentäminen pitkien etäisyyksien vuoksi, ei unionin yleisen tuomioistuimen mukaan voida saattaa kyseenalaiseksi tätä päätelmää, sillä mainittu tuomio on jäänyt yksittäistapaukseksi.

23 Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin päätteli tästä, että sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva kanne on väitettyjen vahinkojen osalta vanhentunut, sillä se on nostettu yli viiden vuoden kuluttua Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan mukaisesta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu, eikä asiassa ole tarpeen tarkastella muita asianosaisten esittämiä väitteitä ja perusteita, ei myöskään ennalta arvaamattomia seikkoja tai ylivoimaista estettä koskevia väitteitä.

24 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että valittajan vaatimus saada korvausta vahingosta, joka aiheutui mahdollisuuden menettämisestä myöhempien sopimusten saamiseen, oli hylättävä selvästi perusteettomana eikä kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä ollut tarpeen lausua.

Asianosaisten vaatimukset

25 Evropaïki Dynamiki vaatii, että unionin tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen määräyksen

— hylkää kaikilta osin komission oikeudenkäyntiväitteen

— palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta tämä voi ratkaista asian pääasian osalta, ja

— velvoittaa komission maksamaan kokonaisuudessaan näissä molemmissa oikeusasteissa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut siinäkin tapauksessa, että valitus hylätään.

26 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen ja

— velvoittaa valittajan maksamaan näissä molemmissa oikeusasteissa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Valituksen tarkastelu

27 Evropaïki Dynamiki vetoaa valituksensa tueksi neljään valitusperusteeseen, jotka perustuvat unionin yleisen tuomioistuimen tekemiin oikeudellisiin virheisiin. Ensimmäinen valitusperuste perustuu Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan rikkomiseen ja neljäs valitusperuste unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdan, luettuna yhdessä perussäännön 46 artiklan kanssa, rikkomiseen. Toinen ja kolmas valitusperuste perustuvat yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamiseen.

Neljäs valitusperuste

Asianosaisten lausumat

28 Neljännessä valitusperusteessa, jota on syytä tarkastella ensimmäiseksi, Evropaïki Dynamiki väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen todetessaan, että vanhentumisaika oli alkanut kulua siitä hetkestä, kun päätös hylätä tarjous annettiin valittajalle tiedoksi, eli 15.9.2004. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli katsonut – toisin kuin valituksenalaisessa määräyksessä – edellä mainitussa asiassa Ehcon vastaan komissio antamassaan määräyksessä, että vanhentumisaika alkaa kulua hetkellä, jolloin tarjoaja tosiasiallisesti saa tietoonsa tarjouksen hylkäämisen perusteet. Evropaïki Dynamikin mukaan tarjoaja voi arvioida julkisia hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyn laillisuutta vasta siitä hetkestä lähtien, kun sille on annettu tiedoksi perusteet komission päätökselle hylätä sen tarjous.

29 Nyt käsiteltävässä asiassa valittaja sai komission päätöksen perusteet tietoonsa vasta 20.–23.10.2004, ja vanhentumisaika alkoi sen mukaan siten kulua 23.10.2004.

30 Komissio katsoo, ettei unionin yleinen tuomioistuin tehnyt oikeudellista virhettä todetessaan, että vanhentumisaika alkoi kulua 15.9.2004. Kuten valituksenalaisesta määräyksestä ilmenee, Evropaïki Dynamiki implisiittisesti myönsi, että tätä ajankohtaa on pidettävä vanhentumisajan alkamisajankohtana.

31 Komissio väittää toissijaisesti, että unionin yleisen tuomioistuimen analyysi kyseisen vanhentumisajan alkamisajankohdasta on joka tapauksessa oikea.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

32 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan mukaan vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista unionin vastuuta koskevissa asioissa on viisi vuotta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu.

33 Vanhentumisajan kesto on määritelty siten, että on huomioitu muun muassa se aika, jonka osapuoli, joka väittää kärsineensä vahinkoa, tarvitsee mahdollista kannetta varten asianmukaisten tietojen kokoamiseen ja niiden tosiseikkojen tarkistamiseen, joihin tämän kanteen tueksi voidaan vedota (asia C-136/01 P, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi v. komissio, määräys 18.7.2002, Kok., s. I-6565, 28 kohta).

34 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vanhentumisaika alkaa kulua, kun kaikki korvausvelvollisuuden perusteena olevat edellytykset täyttyvät, ja erityisesti, kun korvattava vahinko on syntynyt (yhdistetyt asiat 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 ja 5/81, Birra Wührer ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 27.1.1982, Kok., s. 85, 10 kohta; asia C-282/05 P, Holcim (Deutschland) v. komissio, tuomio 19.4.2007, Kok., s. I-2941, 29 kohta ja asia C-51/05 P, komissio v. Cantina sociale di Dolianova ym., tuomio 17.7.2008, Kok., s. I-5341, 54 kohta).

35 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklaa on tulkittava siten, ettei vanhentumisaikaan voida vedota sellaista vahingon kärsijää vastaan, joka on saanut tietoonsa vahingon aiheuttaneen tapahtuman vasta myöhemmin ja jolla ei tästä syystä ole ollut ennen vanhentumisajan päättymistä käytettävissään kohtuullista aikaa kanteen nostamiseen tai vaatimuksen esittämiseen (asia 145/83, Adams v. komissio, tuomio 7.11.1985, Kok., s. 3539, Kok. Ep. VIII, s. 341, 50 kohta).

36 Edellytykset, joita sovelletaan velvollisuuteen korvata SEUT 340 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetut vahingot, ja näin ollen näiden vahinkojen korvaamista koskeviin kanteisiin sovellettavat vanhentumissäännöt eivät kuitenkaan voi perustua muihin kuin ehdottoman objektiivisiin kriteereihin (em. asia komissio v. Cantina sociale di Dolianova ym., tuomion 59 kohta).

37 Se, että tosiseikoista on täsmällisesti ja yksityiskohtaisesti tieto, ei siten kuulu niihin edellytyksiin, joiden on täytyttävä, jotta vanhentumisaika alkaa kulua (em. asia Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi v. komissio, määräyksen 31 kohta ja em. asia komissio v. Cantina sociale di Dolianova ym., tuomion 61 kohta). Subjektiivista arviota siitä, onko vahinko tosiasiallisesti syntynyt, ei siten myöskään voida ottaa huomioon, kun määritetään, milloin sopimussuhteen ulkopuoliseen unionin vastuuseen perustuvaan kanteeseen sovellettava vanhentumisaika on alkanut (em. asia komissio v. Cantina sociale di Dolianova ym., tuomion 61 kohta).

38 Yksittäistapausta koskevista toimista aiheutuvissa riita-asioissa vanhentumisaika alkaa kulua silloin, kun päätöksen vaikutukset ilmenevät suhteessa niihin henkilöihin, joita se koskee (em. asia Holcim (Deutschland) v. komissio, tuomion 30 kohta ja asia C-335/08 P, Transports Schiocchet - Excursions v. komissio, tuomio 11.6.2009, Kok. I-104*, 33 kohta).

39 Nyt käsiteltävässä asiassa Evropaïki Dynamikin korvausvaatimus perustuu tarjouksen, jonka kyseinen yritys oli tehnyt komission tarjouskilpailussa, hylkäämiseen.

40 Kuten unionin yleinen tuomioistuin valituksenalaisessa määräyksessä perustellusti totesi Evropaïki Dynamikin tätä kyseenalaistamatta, tällaisessa tapauksessa hankintaviranomaisen päätös hylätä tehty tarjous aiheuttaa vahingon, joka voi synnyttää kyseisen viranomaisen sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuun. Tällaisen päätöksen tarjoajaan kohdistuvat vahingolliset vaikutukset syntyvät jo silloin, kun tarjous hylätään. Vanhentumisajan kulumisen käynnistävänä tapahtumana on siten lähtökohtaisesti pidettävä kyseiseen päätöksen tuloa tarjoajan tietoon eikä tiedon saamista tällaiseen päätökseen liittyvistä perusteluista.

41 Kun otetaan huomioon edellä 36 ja 37 kohdassa todettu, on näin ollen katsottava, että vanhentumisaika alkoi kulua sinä päivänä, jolloin Evropaïki Dynamiki sai komissiolta kirjeen, jolla tämä ilmoitti, ettei sen tarjousta ollut valittu, eli 15.9.2004. Tässä merkitystä ei ole sillä, että valittaja sai myöhemmin lisätietoja tarjouksensa hylkäämisen perusteista.

42 Tässä asiayhteydessä ei ole merkitystä myöskään sillä, että 15.9.2004 tehty päätös kumottiin edellä mainitussa asiassa Evropaïki Dynamiki vastaan komissio 10.9.2008 annetulla tuomiolla perustelujen puutteellisuuden vuoksi. Merkitystä vanhentumisajan alkamiselle ei nimittäin ole sillä, että unionin syyllistyminen lainvastaiseen menettelyyn on todettu tuomioistuimen päätöksellä (em. asia Holcim (Deutschland) v. komissio, tuomion 31 kohta).

43 Missään tapauksessa Evropaïki Dynamiki ei ole väittänyt, ettei sillä olisi ollut ennen vanhentumisajan päättymistä käytettävissään kohtuullista aikaa kanteen nostamiseen tai vaatimuksen esittämiseen sen vuoksi, että vanhentumisaika alkoi kulua siitä, kun komission päätös hylätä valittajan tarjous tuli sen tietoon, tai sen vuoksi, että tämän päätöksen perustelut olivat puutteelliset.

44 Näin ollen on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin toimi perustellusti todetessaan, että vanhentumisaika alkoi kulua 15.9.2004, ja hylätessään valittajan neljännen kanneperusteen perusteettomana.

Ensimmäinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

45 Evropaïki Dynamiki väittää ensimmäisessä valitusperusteessaan, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen todetessaan, että sen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohtaa, jossa määrätään määräajan pidentämisestä pitkien etäisyyksien vuoksi, ei sovelleta Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa määrättyyn vanhentumisaikaan. Valittaja katsoo, että määräajan pidentämistä pitkien etäisyyksien vuoksi sovelletaan kaikkiin kanteen nostamista tai oikeudenkäyntiasiakirjojen toimittamista koskeviin määräaikoihin. Unionin yleisen tuomioistuimen tekemälle erottelulle ”prosessuaalisen määräajan” ja ”vanhentumisajan” välillä ei ole perusteita kyseisten määräysten sanamuodossa eikä oikeuskäytännössä.

46 Valittaja katsoo, että oikeuskäytäntö, johon unionin yleinen tuomioistuin viittaa sen väitteensä tueksi, jonka mukaan työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohtaa ei sovelleta vanhentumisaikaan, koskee ainoastaan prosessuaalisia määräaikoja eikä perussäännön 46 artiklassa määrättyä vanhentumisaikaa. Valittajan mukaan on päinvastoin niin, että edellä mainitussa asiassa Lefebvre ym. vastaan komissio annetun tuomion 26 kohdassa nimenomaan vahvistettiin, että kyseisen työjärjestyksen 101–103 artiklaa sovelletaan sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta – ja siten kyseistä vanhentumisaikaa – koskevissa asioissa.

47 Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi, ettei määräajan pidentämistä pitkien etäisyyksien vuoksi sovelleta vanhentumisaikaan, koska vanhentumisaika muodostaa oman järjestelmänsä. Komission mukaan sekä unionin tuomioistuin että unionin yleinen tuomioistuin ovat todenneet, että korvauskanne oli vanhentunut silloin, kun se oli

tehty viisi vuotta vahingon tapahtumapäivän jälkeen. Komissio katsoo, että edellä mainitussa asiassa Lefebvre ym. vastaan komissio annettu tuomio on eri linjoilla kuin sitä myöhempi oikeuskäytäntö eikä siihen voida vedota sen vuoksi, ettei siinä käsitellä nimenomaisesti kysymystä siitä, voitiinko pitkien etäisyyksien vuoksi myönnettävää määräajan pidentämistä soveltaa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

48 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdan nojalla myönnettävällä määräajan pidentämisellä pitkien etäisyyksien vuoksi on tarkoitus ottaa huomioon ne vaikeudet, joita asianosaisilla saattaa olla Euroopan unionin tuomioistuimen kotipaikan etäisen sijainnin vuoksi (ks. vastaavasti asia C-137/92 P, komissio v. BASF ym., tuomio 15.6.1994, Kok., s. I-2555, 40 kohta).

49 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätty vanhentumisaika ei kuitenkaan ole prosessuaalinen määräaika. Kuten unionin yleinen tuomioistuin perustellusti totesi, nämä kaksi määräaikaa poikkeavat luonteeltaan toisistaan.

50 Prosessuaaliset määräajat on otettu käyttöön hyvän oikeudenhoidon, oikeudellisten tilanteiden selkeyden ja oikeusvarmuuden varmistamiseksi (ks. vastaavasti asia 227/83, Moussis v. komissio, tuomio 12.7.1984, Kok., s. 3133, 12 kohta ja asia 191/84, Barcella ym. v. komissio, tuomio 7.5.1986, Kok., s. 1541, 12 kohta). Niinpä erityisesti SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa määrätyn kanteen kaltaisten kanteiden määräaikojen ja perussäännön 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun valituksen määräaikojen tarkoituksena on taata, että hallinnolliset päätökset ja tuomioistuinten päätökset tulevat pysyviksi, ja suojata siten yleistä etua. Tästä seuraa, että prosessuaaliset määräajat ovat ehdottomia prosessinedellytyksiä eivätkä ne näin ollen ole osapuolten tai tuomioistuimen päätettävissä ja että unionin tuomioistuinten on tutkittava niiden noudattaminen viran puolesta (ks. vastaavasti asia C-246/95, Coen, tuomio 23.1.1997, Kok., s. I-403, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Oikeuskäytännössä on sitä vastoin jo todettu, etteivät unionin tuomioistuimet voi viran puolesta tutkia vanhentumisajan noudattamista vaan asianomaisen osapuolen on vedottava siihen (ks. vastaavasti asia 20/88, Roquette frères v. komissio, tuomio 30.5.1989, Kok., s. 1553, 12 kohta).

52 Toisin kuin prosessuaaliset määräajat, kyseinen vanhentumisaika, joka johtaa kanneoikeuden lakkaamiseen, liittyy aineelliseen oikeuteen, koska se vaikuttaa asianomaisen henkilön subjektiivisen oikeuden käyttämiseen, sillä tämä ei enää voi tehokkaasti vedota tähän oikeuteensa tuomioistuimessa.

53 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätyn vanhentumisajan tarkoituksena on erityisesti yhtäältä taata vahinkoa kärsineen henkilön oikeuksien suojaaminen, ja tällä on oltava käytettävissään riittävästi aikaa asianmukaisten tietojen kokoamiseen mahdollista kannetta varten, ja toisaalta estää se, että vahinkoa kärsinyt henkilö voisi viivästyttää loputtomasti vahingonkorvausoikeutensa käyttämistä. Vanhentumisajalla suojataan näin ollen viime kädessä vahinkoa kärsinyttä henkilöä ja vahingosta vastuussa olevaa henkilöä.

54 Vanhentuminen muodostaa siis prosessinedellytyksen, joka – toisin kuin prosessuaaliset määräajat – ei ole ehdoton prosessinedellytys vaan peruste, jonka perusteella vahingonkorvausta koskeva kanneoikeus lakkaa ainoastaan vastaajan vaatimuksesta.

55 Perussäännön 46 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäisessä virkkeessä määritetään tätä varten vanhentumisajan kesto. Kyseisen määräyksen toisessa virkkeessä määrätään vanhentumisajan keskeyttävistä tapahtumista, ja sen mukaan määräaika siis keskeytyy, jos asia pannaan vireille unionin tuomioistuimessa tai jos vahinkoa kärsinyt sitä ennen esittää asiassa vaatimuksen asianomaiselle unionin toimielimelle. Vaikka kyseisessä toisessa virkkeessä mainitaan määräyksessä lueteltujen vanhentumisajan keskeyttävien tapahtumien – joihin kuuluu muun muassa oikeudenkäyntitoimi –

prosessuaalisista vaikutuksista, sen tarkoituksena ei ole määrätä vahinkoa kärsineelle osapuolelle kannetta koskevaa pakottavaa määräaikaa eikä siten prosessuaalista määräaikaa, sillä kyseinen osapuoli voi keskeyttää perussäännön 46 artiklan ensimmäisen kohdan ensimmäisessä virkkeessä määrätyn vanhentumisajan myös esittämällä asiassa vaatimuksen asianomaiselle unionin toimielimelle.

56 Edellä 36 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan vanhentumisajan laskeminen ei voi perustua muihin kuin ehdottoman objektiivisiin kriteereihin, eikä – kuten unionin yleinen tuomioistuin perustellusti totesi – laskemistapa voi erota sen mukaan, johtuuko vanhentumisajan keskeytyminen kanteen nostamisesta vai vaatimuksen esittämisestä sitä ennen asianomaiselle toimielimelle. Pitkien etäisyyksien vuoksi myönnettävän määräajan pidentämisen soveltaminen vanhentumisaikaan johtaisi siihen, että vanhentumisajan päättymisajankohta riippuu siitä, onko vahinkoa kärsinyt osapuoli päättänyt nostaa kanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa vai esittää sitä ennen vaatimuksen asianomaiselle unionin toimielimelle, mikä olisi ristiriidassa vanhentumisaikojen soveltamisen edellyttämän oikeusvarmuuden vaatimuksen kanssa (em. asia komissio v. Cantina sociale di Dolianova ym., tuomion 60 kohta).

57 Siitä mahdollisesta vaikutuksesta, joka on edellä mainitussa asiassa Lefebvre ym. vastaan komissio annetun tuomion 26 kohdalla, johon Evropaïki Dynamiki vetoaa ensimmäisen valitusperusteensa tueksi, on todettava, että vaikka kyseisessä tuomiossa sovellettiin pitkien etäisyyksien vuoksi myönnettävää määräajan pidentämistä ja todettiin tällä perusteella, että kanne oli otettava tutkittavaksi, tätä soveltamista ei perusteltu millään sellaisilla perusteilla, jotka voisivat vaikuttaa edellä esitettyyn arviointiin.

58 Lopuksi on todettava, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätyn vanhentumisajan pituus ei ole verrattavissa kanteen tai valituksen tekemistä koskevan määräajan pituuteen, eikä näin ollen voida väittää, että pitkien etäisyyksien vuoksi myönnettävän määräajan pidentämisen soveltaminen tähän vanhentumisaikaan olisi välttämätöntä sen takaamiseksi, että SEUT 340 artiklan toisessa kohdassa määrättyä vahingonkorvausoikeutta tosiasiassa voidaan käyttää.

59 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä todetessaan, että sen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohtaa ei sovelleta perussäännön 46 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrättyyn vanhentumisaikaan. Ensimmäinen valitusperuste on siis hylättävä perusteettomana.

Toinen ja kolmas valitusperuste

Asianosaisten lausumat

60 Toisessa ja kolmannessa valitusperusteessaan Evropaïki Dynamiki väittää, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusvarmuuden periaatteita, kun se katsoi, ettei sen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohtaa sovelleta Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklaan.

61 Valittaja väittää, että niin kauan kuin työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohta on voimassa, unionin yleisen tuomioistuimen on sovellettava sitä yhtenäisesti. Vaikka ne vaikeudet, joita yksityisillä tai jäsenvaltioilla saattaa olla määräaikojen noudattamisen osalta, ovat nykyisin selvästi vähäisempiä kuin silloin, kun määräajan pidentäminen pitkien etäisyyksien vuoksi otettiin käyttöön, pitkien etäisyyksien vuoksi myönnettävästä määräajan pidentämisestä luopuminen loukkaa kuitenkin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta Luxemburgiin sijoittautuneiden ja muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden asianosaisten ja asianajajien välillä.

62 Oikeusvarmuudesta valittaja väittää, että koska perussäännön 46 artiklan ja unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan välistä suhdetta ei ole näissä prosessuaalisissa määräyksissä täsmennetty, kyseisen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdan soveltamista voidaan muuttaa ainoastaan muuttamalla työjärjestystä eikä unionin yleisen tuomioistuimen määräyksellä, jossa sitä sovelletaan.

63 Komission mukaan nämä valitusperusteet ovat perusteettomia, kun otetaan huomioon ensimmäisestä valitusperusteesta esitetyt perustelut.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

64 Evropaïki Dynamiki pyrkii toisella ja kolmannella valitusperusteellaan lähinnä osoittamaan, että unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa työjärjestyksensä 102 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua pitkien etäisyyksien vuoksi myönnettävää määräajan pidentämistä.

65 Tästä on todettava, että kyseisen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdan soveltaminen riippuu edellä 48 kohdassa todetun mukaisesti yksinomaan siitä, onko Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa määrätty vanhentumisaika luokiteltava prosessuaaliseksi määräajaksi.

66 Edellä 49 kohdassa todetun mukaisesti on katsottava, ettei vanhentumisaikaa ole pidettävä prosessuaalisena määräaikana.

67 Näin ollen toinen ja kolmas valitusperuste, jotka perustuvat yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusvarmuuden periaatteiden loukkaamiseen, on hylättävä perusteettomina.

68 Kaikesta edellä todetusta seuraa, että koska mitään valittajan perusteista ei hyväksytä, koko valitus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

69 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan, jota saman työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla sovelletaan valituksen käsittelyyn, mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Evropaïki Dynamiki on hävinnyt asian ja komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, Evropaïki Dynamiki on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset